

FƏXRİ MÜSLÜM

(əvvəli ötən saylarımda)

Sədr danışındı, - hə, mən özüm bu təşkilatda sədr gələndə, bir çox məsələlərin həllini onunla məsləhətləşirdim.

Bu dəfə, başqa bir tərəfdə canlanma başladı, cavan və boynu yoğun biri o birine astadan, - gör nə günə qalmışq ki, bizim bütün zəhmətimizi, bu köpək oğlu hayın ayağına ya-zırlar, mən beş dəfə səmərelə təklif verdim birini də qəbul et-mədilər ki, etmədilər. Necə ol-du ki, hayın təklifləri özünə yer-alır, bizim ki, yox.

Onun yanındakı həmkarı, - bəzi işlərdən mənim xəbərim var, ancaq onları sən bilməs-sən, çünki sənin təkliflərini baxıb, redakte eləmək üçün ona yönləndirirlər, o da fikirləri gö-türür və təkliflərin üstündən xətt çəkərək ləğv edir və bildir ki, bunlar zəif təkliflərdir. Sonra sənin təkliflərini başqa bir formada işləyir, cılalayır və təqdim edir. Moskvada da idarə rəislərdən biri onun hay-tanışlarından, o da orda ona dayaq durur. Ona görə də sə-nin təkliflərin ayaq tutub yeri-mir.

Sədr piçilti gələn tərəfə dönsə də, danışa-danışa onla-ri baxışlarıyla tənzimleyərək,

- mən, çıxışımı qısa edə-cəm, çünki burda, söz deyen-lər çox olacaq, belə ki, Akop Ayriyan bizim hamımızın se-vimlisidi, gəlin ona bu yubileyi münasibətiylə can sağılığı arzu edək və gün o gün olsun ki, elə bu restoranda da yüz illiyi-ni keçirək. Onu da bildirim ki, Akop Ayriyan əslən Qarabağlı olduğuna görə üstünde Qara-bağ şəkili olan balaca bir hə-diyyə sifariş etmişik, indi icazə-nizle onu təqdim edək, -deyə-rək, restoranın künçünə qoyul-muş və naxışlarında Qarabağı eks etdirən Azərbaycan xalça-sının gətirilməsinə işarə etdi.

Restoranın künçünə yaxın oturmuş işçilərdən biri yerin-dən güclə qaldırıldığı xalçanı sürüyüb sədrin yanına gətirdi, sədr xalçanı açaraq, - Akop Ayriyan səni kollektiv adından təbrik edirəm, -deyə-rək, açdıgi xalçanı, yenidən bükürüb əv-velki yerinə qoydurdu.

Bədələr qaldırılsa da, bakal-lar bir-birinə dəyib səs salsa-da, məclis əhlinin bəzilərində bu, başqa bir əhval-ruhiyyə yaratmışdı. Çünki bilirdilər ki, tarixən Qarabağ Azərbaycanın yaralı yeri olub, bunu onlar so-vet hakimiyyətinin yaradılmasının ilk illerindən, belə bir mə-sələnin baş ağrısına çevrildiyi, Göyçə mahalindən tarixən azərbaycanlıların deportasiya edildiyi, gərəvə düşəndə Azər-baycanlıların öldürülüyü piçil-

BANK SƏDRI

Mini romandan parçalar

tiya çevirilmişdi, ancaq piçilti ilə danışanlar Akopdan xeyli aralıda oturduqlarından onun xəberi yox idi. Həm də Akop çörək yeyəndə fikri özündə olardı, əllərini bütün qab-qacaq boyu gəzdirdər, yeyə bil-

mediyi tıkəni qabının qirağına qoyub, başqa tıkəyə əl atardı və elə bir vəziyyət yaradardı ki, qarşidakı bir də qəlet edib onunla ortaqq olan qabdan yemək götürə bilməzdi. Bu hörmət əlaməti deyildi, bu sadəcə olaraq Akopun yaratdığı iyrənc bir nəsnəydi ki, bu da qarşidakını iyrəndirərdi. Odur ki, Akop hələ acıq adamlar kimi öz hayında idi və başı qarşıq idi.

Yemek-içmək davam etdi-cke, çıxışlar da bir-birini əvəz edirdi. Kiminsə ürəyindən oynamaq keçdi və gitara çalan şəbərəsinə, kefli-kefli dönerək, - ayə bir erməni havası çal Akop dayımla oynamaq istə-yirəm, - deyərək, səndirləyə-səndirləyə ayağa qalxdı.

Gitara çalan aşağıdan onun üzüne bozardı, - evi yrixılmış erməni havası var, onların ha-vasının hamısı ölü götürmək üçün çalınan havadı, - deyə-rək, ona acıqlandı.

Oynamaq istəyən, - onda, nədi ey o, dayı, dayı havası var, sən de adını, bax, onu çal, - deyib Akopa tərəfə səndirlədi, - Akop dayı səninle oynamaq istəyirəm, sən mənim atam olmusan, arxam olmu-san, - deyərək, onun qolundan yapışdı.

Akop tərəddüd etsə də, yer-yerdən, - Akop dayı durun, Akop kirvə durun kəlmələri onun ürəyindən oldu və yarı könülli, yarı könülsüz ayağa durdu. Könülsüz olmağın da səbəbi, onu oyuna dəvət edən yerində səndirləməsiydi ki, o da ondan ehtiyat edirdi.

Gitara çalan bir qarşıq ha-va çalırdı ki, elə buna da sər-xoş olub oynamaq olardı. Akopu oyuna dəvət edən, bir eliyle Akopun boynundan tutub səndirləyə-səndirləyə əl-qolunu bir az atıldıqdan sonra, Akop gördü ki, bir az belə dəvam etsə, yer ölçəcək, odur ki, bir təhər onun əlindən qurtarıb, tez də yerinə qayıtdı.

Məclisin axırına qalmış olsa da, beyinlər artıq dumanlı idi, gitaranın səsi bu kefli oyunçu-ya görə kəsilmişdi, o da özünü bayıra salmışdı ki, bir az hava alsın.

Kişilər qadınlara him-cim elədilər ki, onlar öz məhərətlərini göstərsinlər, qadınlara da elə bu lazımdı, gitara çalana işarə edərək, meydanın ortasında ortalandılar və gözlədi-lər ki, gitara çalan hansı hava-nı çalacaq. Gitara çalan dəyə-sən "Yaniq Kərəmi" çalırdı və onu da elə çalırdı ki, heç çal-masa ondan yaxşıydı, qadınlar bir az atılıb düşdükdən sonra yorulduqlarını hiss edib stulla-rına qayıtdı. Bu təmtaraqla da kişilər də ortada var-gel edib,

tez də yerlerinə qayıtdı, çünkü onlar müdirdir və şöbə rəisi vəzi-fələrini tutduqlarına görə, özlə-rini sədrin yanında ağır apar-maşa çalışırdılar.

Təftişin şöbə rəisi söz ala-raq, - yoldaşlar, bu gün yüksək və yaddaqlanan bir səbəbdən bura yiğilmişq. Bizim hamımızın atamız yerde olan Akop dayının 80 illiyinə. Bilirsiniz, şəxsən mən Akop dayıdan hə-mişə atalıq qayğısı görmü-şəm, o, çox qayğıkeş bir in-sandi. O, bizim sistemin işini bizim hamımızdan yaxşı bilir, çünki uzunmüddətli iş təcrübəsinə malikdir, - demişdir ki, - qarşıda oturan kefli-kefli ona işarə etdi:

- Hə, sən onun oğlu kimi çı-xış edirsən, elə bir az oxşarlı-ğın da var, - deyə, onu mə-zəmmət etməyə çalışıd.

Onun böyrəndəki isə, - ayə görəmürsən, bu da sağlam adam deyil, elə bil ki, haylar bunun atası, anasıdı. Bu, bu qədər bic olmasayıd, Akop evinin, eşiyinin açarını ona vermezdi ki, o da gizlin işlərinin orda görür də.

Təftişin şöbə rəisi qızarsa da, özünü o yerə qoymadı və ürəkdolusu sinəsini boşaltdı və təklif etdi ki, badələri Akopun sağlığına qeyd etsinlər, və hamı əllərində ki, qədəhləri başlarına çəkdilər.

Artıq məclisin sona yeməyi-ne az qalmışdı, Akop yerində qurcuxdu, bu o demək idi ki, sözü var və icazə alıb ayağa durdu, - eli yoldaşlar ha, man çox minnatdaramki, eli manı yad etmisiniz ha. Vallah man eli yaman kövraldım, lap eli utanmasam ağlamağım da ga-lardi ha. Çünkü man doğuldugum Qarabağın eli bütün çičə-lərini eli, elə bil mana baxş ediniz ha. Man bu hadiyyani hara getsam ha, eli özümlə aparacam ha. Mən çoxdan maliyyə sferasında çalışıram ha, biz har çatınlıyı görmüşük ha. Eli yadimdadı biz vergi verməyən kişilərin başından papaqlarını götürüb eli vergiya-daxil edirdik ha. Bir köpəkəli bizim qarşımıza çıxa bilməzdi ha. Eli elə kişilər vardıki ha, biz onların əynindəki cuxanı da, paltonu da alırdıq ki, vergi planı dolsun, ənki onlar vergi vermək istəmirdilər ha. Buna görə eli ssri maliyyə naziri saxsan manı neça dafa mukafatlandırmışdı ha. Man sadra taşakkür edirəm ha, o mənim hemiŞe qayğıma qalır ha, təftiŞ şobasının raisina da taşak-kürklər ha, o, lap mana oğulluq da edir ha. Hamınıza eli taşak-kür edirəm ha, çox sağolun ha., -deyərək, özünü şad-xür-rəm hesab edərək, stuluna əy-ləşdi.

Artıq hiss etmək olardı ki, məclis yekunlaşır, bunu hazırlanan çay süfrəsində bilmək olardı və çay süfrəsi də yekun-laşdı, kimi öz maşınınə, kimi

də taksi dalınca tələsməyə başladı.

Həsən Qasımoviç evə gə-lən kimi sürücüsünü Kəlbəcərin "isti suyunun" arxasında göndərmişdi. Bilirdi ki, ad gü-nündə əməlli-başlı araqlan-mışdı və onun yanğısı bir ya-na, baş ağrısı da səngiməyecək Buna görə də birdən birə Kəlbəcərin isti suyuna ehtiyac duydu. Çünkü çox hallarda Şu-şanın "İsa bulağının" suyunu, Gədəbəyin "Narzan bulağının" suyunu tərifləsə də, o suların Bakıya getirilməsi və satışı çı-xarılması həmin dövrlərdə müşkül bir məsələ idi.

Sürütü getdiyi kimi də, tez də geri qayıtdı və çətinlik çək-mədən əldə etdiyi bir taxta ye-şik "İsti su"yla içəri daxil oldu. Əvvəl bir neşə şüşə suyu Hə-sən Qasımoviçin qarşısındaki stolun üstüne qoydu, bir neçə-sini də soyuducunun alt gözünə qoyub otaqdan çıxdı.

Həsən Qasımoviç oturduğu stuldan ayağa qalxdı, dolabın üst gözündən, iyirmi il önce, Kislovodskidə onun ad günü-nə yazılmış və bağışlanılmış, çox sevdiyi fincanı götürdü. Şüşə qabdan tökdüyü suyu bir nəfəsə başına çəkdi, bunu bir neçə dəfə təkrar edəndən son-را oxxay edib, dərindən nəfəs aldı. Elə bil onun bütün nara-hatlıları da, baş ağrısı da, yanğısı da Kəlbəcərin bu isti suyuna bağlıymış. Qayıdır yenidən kreslosunda otursa da, könlündən televizora baxmaq keçdi. Yerindən durdu qara rəngli televizoru işə saldı və keçib divanda yarımköndlən səykənərək, onuz da kasıb xəbərlər programını izlədi.

Həsən Qasımoviç səhər tezdən iş otağında idi. Qara

telefonun xoşa gəlməyən və vahiməli səsi otağı ağızına gö-türmüştü, o, cəld telefonu əl atdı mərkəzi komitədən idi, - bəli, bəli, eşidirəm sizi, - və eyni tonda da cavablandırıldı, - bu, mümkünsüz, o, işə ya-ramayan adamdı, bəlkə, siz onu kənardan yaxşı kimi tanı-yırsınız, ancaq o mənim işçim olduğuna görə onun iş qabiliyyətinə belədəm, yox, yox, qəti, buna yol vermək olmaz, siz də buna qol qoymazsınız. Siz məni başqa cür başa düşməyin, sizdən əvvəl mənim də, onun haqqında təşəbbüsüm olub və müvafiq tapşırıqlar vermişəm və sınaqdan keçir-mişəm, baxmışam ki, o, rəhbər vəzifəyə hələ yetişməyib. Yox, yox nə danışırsınız, heç elə şey olar. Sağ olun, sağ olun, xahiş edirəm, xahiş edirəm, inciməyəsiniz, səhər bir xoşa gəlməz hadisə olar siz də pis vəziyyətdə qalarsınız, mən də, -dedi və telefonun dəstəyini aparatın üstünə qo-yaraq: - belə işləmək olmaz. Telefon zəngiylə götürdüyü adəmi necə işlətmək olar? Bu barədə Həsən Qasımoviç bir

az vicdanlı adam təsiri bağışlayırdı, bu da o dövrün bəzi aparat rəhbərlərinə xas olan bir proses idi. Kenardan yuxarı vəzifəyə nadir hallarda işçi götürürdilər. Əvvəl öz iş qabiliyyəti olan işçilərini irəli çəkir-dilər, onun yerinə isə təzə işçi qəbul edirdilər. Bu Həsən Qasımoviçin hobbisinə də aid olan bir yenilik idi.

Günorta üstünün ora-bura gedib, gəlməsi başını, beynini, və gözlərini dumanlandıran kimi olmuşdu. Sanki küt bir ağrının içində keçdiyi anla-yıb, kreslosuna əyləşdi 10-15 dəqiqədən sonra işdən çıxməğını qərarlaşdırısa da, bu fikrin-dən vaz keçdi.

IV

Qruppanın rəhbəri, həmkarım, mən işarəylə üz-gözünü oynatdı. Nəye işarə etdiyini anlamadığımdan, - ne qaş-gözünü oynadırsan, dilini Allah əlindən alıb, nədi, dilinə de görüm nə olub axı, - dedim.

O, mənim anlamadığımı gö-rüb, - təşkilatımızın rəhbəri, Həsən Qasımoviç gəlib, aya-ğır dur, görüş, - deyərək fikrini dəqiqləşdirdi.

Mən, geri çevrildim, sıfətini bir dəfə işə girendə, ikinci dəfə isə indi gördüğüm Həsən Qasımoviçin arxamda şəstlə durduğunu görüb cəld ayağı qalxdım, onun içəri girdiyindən xəbərim olmamağımın bir səbəbi də, yay vaxtı olmasına görə qapının açıq olması idi, fikirləşdim. Onunla salamlaşış oturduğum stulu cəld geri çəkdim, oturmağını təklif etdim. Elə, eyni anda da həmin baş mühəsib dediyim o qarabuğdayı qız tərəf döndüm, - kək-likotu qarşıq bir çay dəmləyin getirin, - deyə ondan xahiş etdim.

Qarabuğdayı qız cəld yerində qalxdı, çay dəmədəsgahına getmək ərefəsində kürəyində bərə vuran şabalıdı saçlarının bir hissəsi, otaq darısqal olduğundan menim sol ciyinimi tutdu və ani olaraq sürüsüb özüy-le də getdi. Ani baş vermiş və mənim hissərimə hakim kəsilmiş, duyularımı isidən bu qeyri adı mənzəre Həsən Qasımoviçin nəzərindən yayınmadı və qırışları bənövşəyi kölgə üstə çıçəklənsə də, bir söz demədi.

Qarabuğdayı dağ qızının dəmlədiyi və armudu stəkan-larda gətirdiyi bu kəklikotu qarşıq çayın ətri, bu darısqal otaqla bir olmuşdu. Sanki bu darısqal bir otaq yox, yaşı bir yamacın xalıya bürünmüş çə-menzarlığı idi. Mən hələ ayaq üstə idim, çayım isə həmin o şabalıdı saçlı qızın stolunun üstündə buxarlanırdı və o stol Həsən Qasımoviçdən başda olduğuna görə oturmaq istəmirdim. Buna görə də xahiş etdim ki, Həsən Qasımoviç o stulda rahat otursun və belə də oldu.

(ardı olacaq)